

1 A METAFIZIKA ALAPKÉRDÉSE (1953)*

2 **1. § A rangja szerint első, mert a legátfogóbb, a legmélyebb és** 3 **legeredendőbb kérdés: „Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a** 4 **semmi?”**

5 Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a semmi? Ez a kérdés. Sejthető, hogy
6 nem esetleges. „Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a semmi?” — nyilván-
7 való, hogy ez valamennyi kérdés közül az első. Természetesen nem az időbeni egymás-
8 ra következés rendjének értelmében. Az egyes emberek — éppen úgy, ahogy a népek
9 is — sok mindent kérdeznek, amíg bejárják történelmi útjukat az idők során. Sok
10 mindent ki- és átkutatnak, megvizsgálják, mielőtt beleütköznének a kérdésbe: „Miért
11 van egyáltalán létező, nem pedig inkább a semmi?”. Sokan egyáltalán nem is ütköz-
12 nek bele, ha ugyanis a beleütközés azt jelenti, hogy nem csupán halljuk és olvassuk a
13 kimondott kérdőmondatot, hanem: kérdezzük, azaz létrehozuk, feltesszük a kérdést,
14 belekényszerítjük magunkat e kérdezés állapotába.

15 És mégis! Mindenkit megérint egyszer, sőt talán többször is e kérdés rejtett hatalma,
16 anélkül hogy igazából felfogná, mi is történik vele. Amikor például nagyon kétségbe
17 vagyunk esve, és minden dolog súlytalanná kezd válni, s az értelme mindennek elho-
18 mályosul, akkor todul fel a kérdés. Talán épp csak felhangzik, mint valami tompa ha-
19 rangkondulás: belehasít a létezésbe, majd lassan újból elhal. De jelen van akkor is, ha
20 örvend a szív; mert ilyenkor minden dolog átalakul, s mintha csak most először buk-
21 kannának fel körülöttünk, épp, mintha könnyebb lenne felfognunk, hogy nincsenek
22 e dolgok, mint azt, hogy vannak, és olyanok, amilyenek. Ott van a kérdés, ha unat-
23 kozunk, amikor egyaránt távol áll tőlünk a kétségbeesés és az örvendezés, amikor
24 azonban a létező makacs megszokott volta olyan ürességet áraszt, melyben közöm-
25 bösnek tűnik, vajon van-e a létező vagy nincsen; miáltal sajátos formában ismét csak
26 fölhangzik a kérdés: Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a semmi?

27 Feltehetjük a kérdést kifejezett formában, de az is megeshet, hogy mint valami tünde
28 fuvallat vonul át létezésünkön, s fel sem ismerjük mint kérdést; szorongathat kemé-
29 nyen bennünket, de lehet, hogy ilyen-olyan kifogásokat találva elhárítjuk magunktól
30 és elnyomjuk; de akárhogy legyen is, időben elsőként, más kérdéseket megelőzőn
31 semmiképp sem ezt a kérdést tesszük fel.

32 Egy más értelemben azonban mégis ez az első kérdés: rangját tekintve. Ezt az állítást
33 háromféleképp is megvilágíthatjuk. A kérdés „Miért van egyáltalán létező, nem pedig
34 inkább a semmi?” számunkra rangja szerint az első: egyszer mint a legátfogóbb, azután
35 mint a legmélyebb és végül mint a legeredendőbb kérdés.

36 **[A kérdés a legátfogóbb]**

37 Semmiféle létező előtt meg nem áll. Átfog minden létezőt, ami azt jelenti, hogy nem-
38 csak a szó legtágabb értelmében most meglevőt, hanem az előzőleg voltat és a jövőben
39 létezőt is. E kérdés területének csak az a határa, ami egyáltalán nem és soha nem léte-
40 ző: a semmi. Mindarra, ami nem semmi, vonatkozik a kérdés, sőt a végén magára a
41 semmire is; nem azért persze, mert hogy ez maga is, minthogy csak-csak beszélünk ró-
42 la, valami, egy létező, hanem mert a semmiként „van”. Kérdésünk olyan messzire nyú-

* HEIDEGGER, MARTIN: *Bevezetés a metafizikába*. [»Matúra - bölcselet« 5.] (Ford. és kommentálta Vajda Mihály) Ikon, 1995., 3-6. o.

1 lik, hogy soha nem vagyunk képesek túljutni rajta. Nem ezt vagy azt kérdezzük ki,
2 nem is sorjában egymás után minden létezőt, hanem eleve az egész létezőt, illetve —
3 ahogy később megtárgyalandó okokból mondjuk : a létezőt mint olyant a maga egé-
4 szében.

5 **[A kérdés a legmélyebb]**

6 Az ily módon legátfogóbb kérdés azután a legmélyebb is: Miért van egyáltalán léte-
7 ző...? Miért, azaz mi az alap [Grund]? milyen alapból jön a létező? /3/ milyen alapza-
8 ton áll a létező? milyen alapba tér vissza a létező? A kérdés nem ezt vagy azt kérdezi
9 meg a létezőt illetően, hogy mi is az éppen, itt vagy ott, milyen természetű, hogyan
10 lehet megváltoztatni, mire használható és hasonlókat. A kérdezés a létezőnek, amennyi-
11 nyiben létező, az alapját kutatja. Az alapot keresni pedig annyit tesz: az alapokat fel-
12 tární [ergründen]. Amit kérdésessé teszünk, vonatkozásba kerül az alappal. Csakhogy,
13 éppen mert kérdezzük, nyitva marad, hogy vajon az alap igazán megalapozó, megalapo-
14 zást adó ős-alap-e [wahrhaft gründender, Gründung erwirkender Ur-Grund]; vagy
15 éppenséggel olyan alap [Ab-grund], mely nem ad alapot, amely megvonja az alapot
16 [eine Gründung versagt]; vagy pedig sem az egyik, sem a másik, hanem a megalapo-
17 zásnak csak — esetleg szükségszerű — látszatát kelti és ily módon egyáltalán nem alap
18 [Un-grund]. Bárhogyan legyen is, a kérdés a döntést az alapban keresi, ami megalapo-
19 pozza, hogy a létező létezőként van: *mint* az, ami. Ez a miért-kérdés nem a létező okait
20 [Ursachen] keresi, melyek hasonló fajtájúak és ugyanarról a síkról valók, mint ő ma-
21 ga. Ez a miért-kérdés nem valamilyen felületen és felszínen mozog, hanem behatol az
22 „alapul” szolgáló területekre [dringt in die «zu-grunde» liegenden Bereiche], méghozzá
23 a legvégsőig, egészen a határig; elfordul minden felülettől és sekélyességtől, a mélység
24 felé tör; mint a legátfogóbb, a mély kérdések között ez is a legmélyebb.

25 **[A kérdés a leeredendőbb]**

26 Mint a legátfogóbb és a legmélyebb kérdés végül a leeredendőbb [ursprünglichste] is.
27 Mit értünk ezen? Ha kérdésünket annak teljes tágasságában gondoljuk el, amit kérdé-
28 sessé tesz, tudniillik a létezőt mint olyant a maga egészében, akkor persze igen könny-
29 nyen a következőkkel szembesülünk: a kérdés során minden különös és egyedi létezőt
30 — mint éppen ezt vagy azt — teljesen távol tartunk magunktól. Noha a létezőt a maga
31 egészében célozzuk, de egyetlen különös létezőt sem részesítünk előnyben. Csak egy
32 olyan létező van, amely sajátos módon mindig újból és újból előtolakszik e kérdés
33 során: nevezetesen azok az emberek, akik felteszik a kérdést. Csakhogy a kérdésben
34 nem kerülhetünk függésbe egyetlen különös, egyedi létezőtől sem. A kérdés korlátlan
35 érvényességi körének értelmében minden egyes létező ugyanannyit számít. Egy elefánt
36 valamely indiai őserdőben éppoly jól létezik, mint egy kémiai égési folyamat a Mars
37 bolygón vagy bármi más.

38 Ha tehát a kérdést „Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a semmi?” a kér-
39 dés értelmét szem előtt tartva helyesen tesszük fel, akkor semmiféle különös, egyedi lé-
40 tezőt nem szabad kiemelnünk, még az emberre való utalás is elkerülendő. Mert mi-
41 csoda is ez a létező! Képzeljük magunk elé a Földet a mindenség mérhetetlen sötét te-
42 rén belül. Összehasonlításuképpen tekintsük egy picinyke homokszemnek: a legköze-
43 lebbi hozzá hasonló nagyságig egy kilométernyi, sőt még nagyobb kiterjedésű űr terület
44 el; ennek a picinyke homokszemnek a felületén él az állítólag okos állatok összevissza
45 kószáló, bódult tömege, mely állatok egy pillanatban feltalálták a megismerést [vö.
46 Nietzsche, *A nem-morálishan fölfogott igazságról és hazugságról*, 1873. Hagyaték]. És mi
47 egy emberélet időbeni kiterjedése az idő évmillióinak pályáján? Alig egy elmozdulása a

1 másodpercmutatónak, egy lélegzetvételnyi idő. Az egészében vett létezőn belül nem
2 található semmi jogalapot arra, hogy éppen azt a létezőt emeljük ki, melyet ember-
3 nek nevezünk és amelyhez véletlenül magunk is hozzátartozunk.

4 Amennyiben azonban a létező a maga egészében valaha is a nevezett kérdés tárgyává
5 lesz, a kérdezés odafordul hozzá, ő maga pedig a kérdezéssel mégiscsak kitüntetett,
6 minthogy egyedülálló kapcsolatba kerül. Mert csakis e kérdezés által nyílik meg a léte-
7 ző a maga egészében *mint ilyen* és nyílik meg lehetséges alapjának irányába, és csakis a
8 kérdezésben marad nyitott. E kérdés kérdezése az egészében vett létezőre, mint ilyenre
9 vonatkozóan nem valami tetszőleges esemény a létezőn belül, mint mondjuk az, hogy
10 esik az eső. A miért-kérdés mintegy szembeállítás az egészben vett létezővel, kilép belő-
11 le, még ha sohasem is teljesen. De éppen ezáltal válik a kérdezés kitüntetetté. Ameny-
12 nyiben a kérdezés az egészében vett létezővel szembeállítás, de mégsem tépi ki magát be-
13 lőle, akkor az, amit e kérdésben kérdezzük, visszacsap magára a kérdezésre. Miért a
14 miért? Min alapszik maga a miért-kérdés, amely arra vetemedik, hogy a létezőt a maga
15 egészében a maga alapjába állítsa bele? Vajon ez a miért még mindig az alapra mint az
16 előtérben levő előzetes-felületre kérdez-e, miáltal még mindig *létezőt* keresnénk mint
17 megalapozót? Nem az-e a helyzet, hogy ez az „első” kérdés rangját tekintve mégsem az
18 első, ha ahhoz a belső ranghoz mérjük, mellyel a létkérdés és annak változatai rendel-
19 keznek?

20 Igaz persze, hogy akár feltesszük a kérdést „Miért van egyáltalán létező, nem pedig
21 inkább a semmi?” akár nem, az magát a létezőt egyáltalán nem érinti. A bolygók
22 enélkül is tovamozognak pályájukon. Az élet lendítőereje enélkül is áthat növényt és
23 állatot. /4/

24 De *ha* feltesszük a kérdést, ha valóban végigvisszük e kérdezést, akkor ebben a kérde-
25 zésben szükségképpen megtörténik az, hogy a meg- és kikérdezett visszahat magára a
26 kérdésre. E kérdezés ezért önmagában nem tetszőleges folyamat, hanem kitüntetett
27 esemény [Vorkommnis], amelyet *történésnek* [Geschehnis] nevezünk.

28 Ez a kérdés és az összes többi, amely benne közvetlenül gyökerezik, s melyekben ez
29 az egy kibontakozik, ez a miért-kérdés nem hasonlítható egyetlen más kérdéshez sem.
30 Beleütközik saját miértjének keresésébe. A „Miért a miért?” kérdése külsőleg és első
31 tekintetre úgy néz ki, mint ugyanannak a kérdőszónak játékos és a végtelenbe menő
32 ismétlése, úgy néz ki, mint hóbortos és üres okoskodás tartalmatlan szójelentések
33 kapcsán. A látszat biztosan ezt mutatja. A kérdés csak az, hogy e nagyon is olcsó lát-
34 szat áldozataivá akarunk-e válni, ezzel elintézettnek véve a dolgot, vagy pedig képesek
35 vagyunk arra, hogy a miértkérdésnek ezt az önmagára visszahatását izgalmas törté-
36 nésként tapasztaljuk.

37 Ha nem hagyjuk magunkat félrevezetni a látszat által, akkor megmutatkozik, hogy ez
38 a miért-kérdés, mint az a kérdés, amely az egészében vett létezőre mint olyanra vonat-
39 kozik, a szavakkal való pusztán játék területéről persze azon nyomban kivezet, feltéve
40 hogy még rendelkezünk azzal a szellemi erővel, mellyel igazán végigvisszük a kérdés
41 visszahatását saját miértjére; mert ez a visszahatás persze nem megy végbe magától.
42 Ezáltal szert teszünk arra a tapasztalatra, hogy ennek a kitüntetett miért-kérdésnek az
43 alapja az az ugrás, melynek segítségével az ember elrugaszkodik létezésének minden
44 megelőző — akár valóságos, akár vélt — védettségétől. E kérdés kérdezése csak az ug-
45 rásban és csakis mint ugrás van, másképp egyáltalán nincs. Hogy mit jelent itt az „ug-
46 rás” [Sprung], az később válik majd világossá. A mi kérdésünk még nem az ugrás;
47 ahhoz még át kell alakulnia; egyelőre még, tudatlanul, szemben áll a létezővel. Most
48 meg kell elégedjünk azzal az utalással, hogy e kérdezés ugrása ki-ugorja magának,

1 ugorván kiharcolja magának a maga alapját [der Sprung dieses Fragens sich seinen
2 Grund er-springt, springend erwirkt]. Ezt az önmagát mint alapot ki-ugró ugrást ne-
3 vezzük a szó igazi jelentésének megfelelően őseredeti-ugrásnak, eredetnek: ez az önma-
4 gának-az-alapot-ki-ugrás [Einen solchen, sich als Grund er-springenden Sprung nen-
5 nen wir gemäß der echten Bedeutung de Wortes einen Ur-sprung: das Sich-den-
6 Grund-er-springen]. Minthogy a „Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább a
7 semmi?” kérdés ki-ugorja [er-springt] minden igazi kérdezés alapját és ily módon ő-
8 eredeti-ugrás [Ur-sprung], eredet, el kell ismernünk, hogy ez a legerendőbb kérdés.

9 Mint a legátfogóbb és legmélyebb kérdés, egyben a legerendőbb is és megfordítva.

10 A kérdés ebben a hármas értelemben rangja szerint az első, méghozzá az őt ama te-
11 rületen belüli kérdezés rendjében megillető rang szerint, amelyet ez az első kérdés mér-
12 tékadón megnyit és megalapoz. Kérdésünk valamennyi igazi, azaz önmagára vonatko-
13 zó kérdésnek a *kérdése*, és akár tudjuk ezt, akár nem, minden kérdésünkben egyszers-
14 mind ezt is kérdezzük. Semmiféle kérdezés és így semmiféle tudományos „probléma”
15 sem érti önmagát, ha nem fogja fel, azaz ha nem kérdezi minden kérdések kérdését.
16 Már az első órától tisztában kell legyünk a következővel: objektíve sohasem tisztázha-
17 tó, hogy valaki, hogy mi magunk valóban kérdezzük-e ezt a kérdést, azaz tényleg ug-
18 runk-e, vagy pedig csupán a megszokott beszédfordulatokhoz tapadunk. A kérdés
19 azonnal elveszíti a rangját egy olyan emberi-történelmi létezés körében, melytől ide-
20 gen a *kérdezés* mint eredendő hatalom [ursprüngliche Macht].

21 Akinek például a Biblia isteni kinyilatkoztatás és igazság, az már a „Miért van egyál-
22 talán létező, nem pedig inkább a semmi?” kérdés minden kérdezése előtt birtokában
23 van a válasznak: A létező, amennyiben nem éppen maga Isten, akkor Isten terem-
24 tménye. Isten maga nem-teremtett teremtként „van”. Aki ennek a hitnek a talaján
25 áll, az bizonyos értelemben kérdezheti ugyan velünk együtt s miutánunk a kérdést, de
26 tulajdonképpen mégsem kérdezheti anélkül, hogy fel ne adná önmagát mint hívőt —
27 e lépés valamennyi következményével együtt. Csak úgy tehet, mintha ... Másrésztől
28 viszont az a hit, amely nem teszi ki magát folyamatosan a hitetlenség lehetőségének,
29 nem is hit, hanem kényelmi berendezkedés, megegyezés önmagunkkal, hogy az elkö-
30 vetkezendőkben ragaszkodunk a valamiképpen ránk hagyományozott tanításhoz. Ez
31 akkor azután már se nem hit, se nem kérdezés, hanem közöny [Gleichgültigkeit], ami
32 ettől fogva azután mindennel — a hittel éppúgy, mint a kérdezéssel, néha még nagyon
33 érdeklődőn is — foglalkozhat.

34 Azzal, hogy a hitben mint az igazságban állás sajátos módozatában való védettségre
35 utalunk, természetesen nem azt mondjuk, hogy ha a Biblia szavait — „Kezdetben te-
36 remtette Isten az eget és a földet stb.” — idézzük, akkor ezzel már választ is adtunk
37 volna kérdésünkre. Teljesen eltekintve attól, hogy a Bibliának ez a mondata igaz-e a
38 hit számára vagy sem, /5/ kérdésünkre semmiképp sem adhat választ, mert nem áll
39 vonatkozásban e kérdéssel. Nem áll vele vonatkozásban, mert nem állhat vele vonat-
40 kozásban. Az, amit kérdésünk tulajdonképpen kérdez, a hit számára bolondság. [1Kor
41 1.20]

42 Ez a bolondság nem más, mint a filozófia. A „keresztény filozófia” fából vaskarika és
43 félreértés. Gondolkodva kérdezőn persze földolgozhatjuk a magunk számára a keresz-
44 tény tapasztalat, azaz a hit világát. Ez a teológia. Hogy a teológia nyerhet valamit, ha
45 a filozófia segítségével úgymond felfrissítik vagy netán fölváltják vele, hogy ily módon
46 a kor ízlésének megfelelőbbé tegyék, erre a kártékony gondolatra viszont csak olyan
47 korok jutnak, melyek nem hisznek többé a teológia feladatának igazi nagyságában.
48 Az eredeti keresztény hit számára a filozófia bolondság. (...)